

PROGRAM

KAMRATERNA

Krispig opera.

#krispig opera

Med både humor och svärta spelar vi närmare publiken och når längre in i hjärtat. Vi vill i ett mindre format, men med stor övertygelse, utveckla operan vad gäller form, tematik och arbetsmetoder. Kamraterna gör modig, engagerad och krispig operakonst.

Så låter Kamraternas manifest och det ligger mig varmt om hjärtat, det är min ledstjärna för Kamraternas framtid. Under 2023 ger vi plats åt stora kvinnoporträtt, yviga och vackra, såväl som eftertänksamma och groteska – allt under temat *Kvinnor som blöder*. Inom temat kan vi ringa in frågor om kärlek, PMS och kvinnoideal, frågor som är en naturlig del av scen- och operakonsten idag. *Vestalen* är det första kvinnoporträttet som får ta plats i år, med prästinnan Julias kval och flödande koloraturer. Att spela romantisk opera i ett postmodernistiskt samhälle är ett utmanande repertoarval, som ställer stora krav på nytänkande och engagemang för att göra verket tillgängligt. Det är inget som skrämmer vare sig mig eller teamet på Kamraterna, tvärtom är det vad som ger energi och mening.

Tack vare Kulturrådets återstartbidrag till kulturen kan vi spela *Vestalen*. Det är därför vi med stor övertygelse kan utmana Sponstins stora franska ”grand opera” med ett litet och engagerat format. Vi utlovar mer tuggmotstånd och krisp under 2023 med mensoperan *PMSIUS* och förhoppningsvis en blodig bel-canto-kväll. Jag och vi på Kamraterna hoppas ni vill komma tillbaka om och om igen (och följ oss på Facebook, Instagram och signa dig för vårt nyhetsbrev på hemsidan)!

Välkomna!

Helena de Waal
Konstnärlig ledare, Kamraterna

Glossarium

VESTA: motsvarigheten till grekiska Hestia (barn till Khronos och Rhea), var i romersk mytologi hemmets och familjens gudinna vars eld aldrig fick slockna. Hon var det romerska folkets väktare och elden kopplades samman med rikets säkerhet och fortlevnad. Paradoxalt nog representerade hon både kyskhet och fruktbarhet. Hon symboliserades av sin låga, eldstången och en rituell fallos. Vestakulten var central i den romerska kulturen i över 1000 år, men intresset minskade gradvis i takt med kristendomens framväxt. Den eviga elden släcktes för sista gången år 391.

VESTALER: prästinnor vars huvudsakliga uppdrag var att vakta Vestas härd. De arbetade i skift i det särskilda rundformade vestatemplet. De valdes ut av Pontifex Maximus, som sedan fungerade som deras överordnade, med befogenhet att inspektera dem och utdöma bestraffningar. Vestalernas oskuld ansågs vara avgörande för Roms överlevnad; om de bröt kyskhetslöftet var straffet levande begravning. Vestalerna var högättade, utvalda i ung ålder och de hade en unik ställning som det enda heltidsanställda prästerskapet vid en romersk statskult. Medan övriga kvinnor tillhörde sin far, bror eller make var vestalerna döttrar till själva Rom och kunde inte ägas av vanliga dödliga. Denna särställning resulterade i att de fick många rättigheter som annars var förbehållna män. Att ha sexuellt umgänge med en vestal kunde leda till hårda straff.

VENUS: skönhets-, kärlekens och sexualitetens gudinna.

AMOR: kärleksguden, vars namn betyder just ”kärlek”. Kallas ibland Cupido, vilket betyder ”begär”.

PALLADIUM: helig bild av gudinnan Pallas, av vilken statens välfärd ansågs bero. Vestalerna förvarade Palladium i vestatemplet och hade i uppdrag att skydda det till varje pris.

Synopsis

Vestalen utspelar sig i antikens Rom och handlar om den unga Julia och hennes älskade Licinius. På scenen återfinns också Licinius gode vän och vapenbroder Cinna, liksom äldsta vestalen Vestalis Maxima, vars uppgift är att se till att Julia skolas in och blir en skötsam vestal. På tv-skärmarna syns översteprästen Pontifex Maximus som övervakar allt och kan dyka upp var- och när som helst.

Vid operans början möter vi Licinius, som tidigare gett sig ut i krig med syftet att stiga i rang och på så sätt få lov att gifta sig med sin Julia. Efter fem år på fältet har han nu återvänt som hjälte, men möts av beskedet att Julia nyligen utsetts till vestal, vilket innebär att de inte kommer att få varandra trots Licinius ansträngningar. Ett triumftåg är planerat till hans ära och det är Julia som fått uppgiften att kröna honom med segerns krans. Under firandet återser kärleksparet varandra, båda medvetna om att deras kärlek är omöjlig. Under festen viskar Licinius till Julia att han planerar att besöka henne i templet samma natt, för att ta henne därifrån. Tillbaka i templet slits Julia mellan viljan att återförenas med Licinius och plikten hon tilldelats. Julia bestämmer sig för att hon är beredd att riskera både sitt liv och rikets säkerhet för en natt med Licinius. Hon tar emot honom i templet och de har ett kärleksmöte. Den heliga lågan slocknar, precis som Julia befarat, och en orolig folkmassa samlas utanför templet. Cinna tvingar Licinius att fly, trots att denne vill stanna hos Julia och möta domen tillsammans med henne. Pontifex Maximus och Vestalis Maxima upptäcker vad som hänt och Julia döms till döden.

I andra akten står Licinius vid den grav i vilken Julia senare ska stiga ner för att offras. Han sätter sig upp mot lagarna och mot människors fåfänga försök att blidka gudarna. Cinna kommer och berättar att han samlat ihop krigare som är beredda att hjälpa dem att strida för att rädda Julia. Han ber dock Licinius att vädja till Pontifex Maximus om nåd innan de tar till strid. Licinius går motvilligt med på detta, men möts av en hånfull Pontifex. Licinius vrede växer och han stormar ut för att samla sina trupper. Strax efter gör sig Julia beredd för sin avrättning. Hon tvingas ta av sig sina vestalattribut och stiger ner i graven. Precis när graven stängts kommer Licinius och Cinna in, trupperna väntar i närheten. En kraftig storm utbryter plötsligt och avbryter allt. Blixten slår ner och tänder åter Vestas eld. Pontifex Maximus tolkar detta som att gudinnan har förlåtit Julia. Han förstår att de föreställningar varpå idén om vestalernas kyskhets vilat varit felaktiga, och att gudinnan inte alls vänder sig emot kärleken. Pontifex funktion som övervakare blir då meningslös, och han försvinner. Julia släpps ut ur graven och en ny era börjar, där Venus kärlekslagar får råda. Men vem tar över makten nu?

Vestalen uruppfördes den 16 december 1807 på Opéra i Paris och hade svensk premiär på Kungliga Operan i Stockholm den 3 januari 1823.

Det var på en musikhistorielektion 2005 som Spontini dök upp i mitt liv för första gången. Jag tror det handlade om musiklivet i Europa vid tiden under och efter franska revolutionen. Det mesta från de där föreläsningarna har jag glömt, men en sak minns jag, och det tack vare en anteckning i marginalen på den Beethovenosonat som just då sysselsatte mig.

BEETHOVEN ÄLSKADE VESTALEN AV SPONTINI

Vestalen och Beethovens eventuella men tyvärr obekräftade kärlek bubblade upp ur minnets djup för något år sedan när Helena de Waal och jag spånade framtidsidéer till Kamraterna en rolig kväll på Southside Pub på Hornsgatan. Helena blev genast eld och lågor. Jag var mer tveksam men började ändå forska lite kring verket. Och det jag hittade var högintressant.

Spontini föddes i Maiolati i Italien 1774 och utbildade sig i Neapel för bland andra Cimarosa. Till Paris kom han 1802, dvs två år innan Napoleon krönte sig själv till kejsare. Kanske skulle man kunna tro att operan, denna överklassens konstform, skulle leva farligt i revolutionens kölvatten, men opera sågs tvärtom som en möjlighet att uppfostra folket till upplysta och moraliska republikmedborgare, och rena hyllningsskådespel till revolutionen var vanliga.

Det blev ingen succé för Spontinis första opera i Paris, men Josephine, Napoleons första fru, fattade tycke för italienaren och han utnämndes till hovkompositör. I samarbete med Étienne de Jouy tillkom *Vestalen* som omedelbart vid premiären 1807 blev en enorm succé. En succé i många länder som höll i sig i många år, och som musikaliskt kom att påverka mängder av tonsättare, Berlioz, Verdi och Wagner för att bara nämna några. Det sägs att när Parisoperan hade dåligt med pengar i kassan spelade de några Vestaler och fyllde på reserverna. Så småningom blev dock Spontini omodern i publikens ögon och öron och hans operor spelas idag ytterst sällan.

Den romerska tematiken i operan går hand i hand med kejsardömetts förhålligande av antiken och man kan läsa in kejsarinnan Josephine i hjältinnan Julia. (En kuriositet är att librettot undergick hård censur, något som de Jouy högljutt beklagade i brev till sina vänner.)

Musiken i operan får ni ikväll höra i arrangemang för fem musiker, fyra sångare, en skådespelare och elektroniskt ljud. Bortbantade är originalets körer, statister, baletter, militärorkester mm. Men ändå är det ett riktigt pärlband av underbara melodier Spontini bjuder på, som tillkommit just i korsningen mellan 1700- och 1800-tal, mellan Italien och Frankrike, mellan republik och diktatur, mellan upplysning och romantik.

Älskade Beethoven *Vestalen*? Tyvärr tog den fantastiska musikhistorieläraren med sig källhänvisningen på den uppgiften i graven. Jag är ändå glad att han nämnde det. Att fröet så att säga såddes, till att detta vackra klingar på en svensk teater för första gången på 200 år!

Anna Christensson
- Musikalisk ledare, Kamraterna

Vad kan ett verk skrivet för 200 år sedan, som handlar om människor som levde för 2000 år sedan, säga oss idag? En sak som tidigt slog mig var den rädsla som rollerna i *Vestalen* upplever. De känner fruktan inför Roms potentiella fall, och för att gudarna ska straffa dem med lidande, död och kaos. Jag tror inte vi är mindre rädda idag än vad romarna var. Vår verklighetsbild och våra trosuppfattningar skiljer sig åt, men vår rädsla för kaos är konstant.

Vestalens centralgestalt Julia får, i egenskap av kvinna och vestal, en praktisk och magisk funktion i samhället hon lever i. I och med sin uppgift har hon blivit fråntagen rätten till sin egen kropp, som nu är ett totem för hela Rom; det som händer med den händer också med hela staten. När Julia bryter sitt kyskhetslöfte och den heliga elden släcks måste hon offras till gudarna för att återställa ordningen. Det är en nödvändig rituell åtgärd. Kvinnors kroppar har i åtskilliga tider och kulturer använts som symbolredskap. I detta representativa tillstånd kan kroppen lätt avhumaniseras, objektifieras och skuldbeläggas. Det har varit tydligt särskilt i tider av kris och ökad rädsla; så kan exempelvis häxjakten kopplas till pestepidemier, krig och svält. Forskningen visar att vestaler pekades ut och offrades mer frekvent i samband med krigsförluster eller andra kriser. Än idag ser vi hur makthavare och samhällen dikterar villkoren över kvinnokroppen - vad som får visas, hur den ska visas, var den får vara, hur den får vara. Vår rädsla för kaos är konstant.

För 2000 år sedan var det gudarna som bestämde om våra öden och avgjorde konsekvenserna av våra handlingar. Vår föreställningsvärld präglades av magiskt tänkande. När Spontini skrev *Vestalen* hade upplysningstiden hunnit väcka intresse för vetenskapen, som i mångt och mycket hamnade i polemik med den strikta religiositeten.

Det finns en tydlig romantisk samhällskritik i Étienne de Jouys libretto, där individens uppror och de mänskliga känslorna tillåts vinna över gammalmodiga vanföreställningar och rigida maktapparater. Men för att förstå rollernas dilemman i *Vestalen* måste vi utgå från deras verklighetsuppfattning. Karaktärerna utgör delar av ett system större än de själva; en livsåskådning som formats under århundraden. Vi måste försöka föreställa oss den skräck som de känner inför de katastrofala konsekvenser som den släckta elden för med sig. Julia står inför valet mellan sin egen högsta önskan och samhällets fortlevnad. Hon väljer trots allt kärleken, och är beredd att betala för detta med sitt liv. Licinius, å andra sidan, tillför ett annat perspektiv. Han får gestalta sinnebilden av en ny generation, med nya tankar och nya ideal. Var och när hans gudstro försvunnit kan vi inte vara säkra på, men hans nyvunna cynism gör att han vågar utmana makten.

Religion och vetenskap har mycket gemensamt; de uppfyller båda våra behov av att förstå vårt varande och att söka känslan av kontroll. Konventionalismen förklarar människors verklighetsbeskrivningar som kontextbundna; valet av en bestämd teori avgörs av vad som är mest ändamålsenligt i varje given situation, kultur eller tidsålder. Enligt denna modell finns ingen universell, evig sanning. Vilka konventioner avgör vad som är sant för oss idag? Vilka medel har vi för att försöka förstå, styra och kontrollera vår samtid och vår överlevnad? Vi människor har ett omätligt behov av att förklara varför saker och ting händer. Men inom varje individ och i varje samhälle rymmer sig oundvikligen ett potentiellt kaos, en oordning vi aldrig kommer kunna kontrollera.

Aurelia Le Huche, regissör

Medverkande:

Elsa Ridderstedt som Julia

Susanna Stern som Vestalis Maxima

Pär Lindskog som Cinna

Wiktor Sundqvist som Licinius

Dan Turdén som Pontifex Maximus

Ellinor Olmarken (understudy sopran)

Medverkande musiker:

Anna Christensson - piano

Ylva Larsdotter - violin

Eva-Tea Lundberg - valthorn

Moa Bromander - flöjt

Karin Hansson Lasses - kontrabas

Musik: Gaspare Spontini

Libretto: Victor-Joseph Étienne de Jouy

Översättning & bearbetning: Karin Tidström Le Huche,
Anna Christensson och Aurelia Le Huche (fritt efter Anders
Lindeberg)

Regi: Aurelia Le Huche

Musikalisk ledare & arrangemang: Anna Christensson

Scenografi, kostymdesign & affisch:

Marcus Olson och Elias Kahn

Ljus & ljuddesign: Niclas Anderstedt Lindgren

Maskdesign: Cais-Marie Björnlod

Filmning: Jimmy Svensson

Klippning: Aurelia Le Huche

Tekniker: Nelson Lima

Dekortillverkning: Svensk dekorproduktion - Cricke

Kostymtillverkning: Ateljé Johan Björk

Foto: Maximilian Mellfors

Grafisk design & program: GoldLife (goldlife.se)

Kommunikatör: Clara Mårtensson

Musikaliskt ansvarig för Kamraterna:

Anna Christensson

Idé & konstnärlig ledare för Kamraterna:

Helena de Waal

Verksamhetsledare & producent för Kamraterna:

Daniel Szpigler

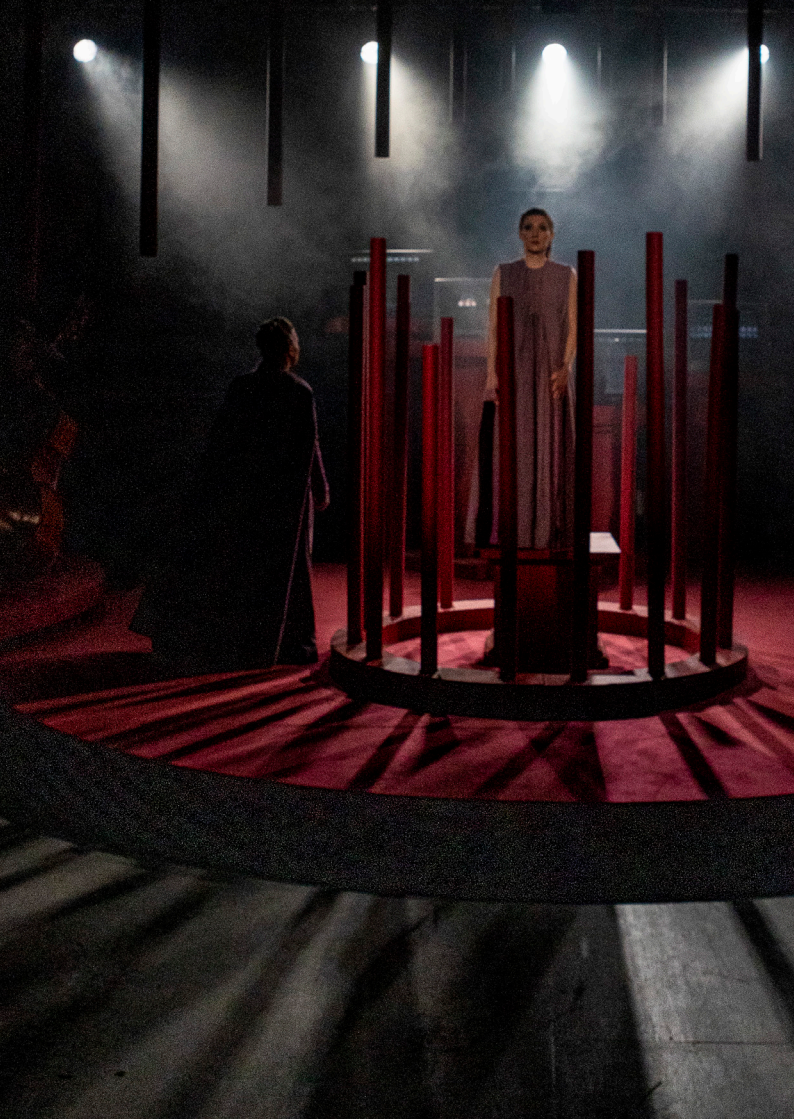
Tack till Kungliga Operans kostymavdelning, all personal på Teater Tribunalen och Jimmy Svensson.

Föreställningen är ca 2 timmar och 10 minuter inklusive paus.

Framförs på svenska. I föreställningen förekommer höga ljud, blinkande ljus och rökmaskin.

Premiär 9 mars 2023, Teater Tribunalen

Kamraternas sommarproduktion 2023

I juni 2023 har Kamraterna premiär på operan PMSIUS från 2017, tonsatt av Corinne von Dardel och omarbetad inför sommarens uppsättning. Publiken bjuds in till en soaré där man kan sippa på drinkar samtidigt som man dränks av ett känslostormande musikaliskt drama om det fruktansvärda att lida av PMS-besvär, ömsint och humoristiskt skildrat av librettisten Alma Lindé.

Föreställningen är 1 timme lång och framförs på svenska. I samband med föreställningen på helgerna har vi eftermingel med fortsatt bar, häng med ensemblen och OperaDj.

Premiär 16 juni, spelas t.o.m 8 juli, Reimersholme Hotel

Medverkande

Libretto: Alma Lindé

Kompositör: Corinne von Dardel

Regi: Sara Ribbenstedt

Scenografi och Kostym: Maja Döbling

Medverkande: 3 sångare och 6 musiker.

Idé och konstnärlig ledare: Helena de Waal

Producent: Daniel Szpigler

Mer info: kamraterna.com

Du som publik till *Vestalen* har nu möjlighet att förköpa dina biljetter med 50 kronors rabatt. Uppge koden **Förköp**. Gäller t.o.m 25 mars. Biljetter köper du på nortic.se.

III

valfri oktav

Jub - lan - de sång - er, tus en - tals gång - er

sti - gert mot him - len up - på vår säll - hetsdag.

Luf - ten vi andas väl - lukt - be - blandas.

Hjär - tat vi viger åt Ve - nus - i - dag.

Hjär - tat, - hjär - tat, - hjär - tat vi vig - er åt

Ve - nus, - Ve - nus, - Ve - nus i - dag.

Hur du firar en romersk triumf

I Hitta en triumfator, dvs en framgångsrik militär befälhavare som räddat er från nederlag.

II Klä triumfatorn i lagerkrans, måla gärna hans ansikte rött. Detta för att påvisa att han är nära gudomlig. Obs! Triumfatorn må behandlas som kung för en dag, men det är viktigt att han uppträder med ödmjukhet inför folket, makthavare och framförallt gudarna.

III För triumfatorn i procession i en vagn dragen av fyra hästar genom staden. Starta på Marsfältet, äntra Rom genom Porta Triumphalis, korsa Forum Romanum, passera gärna genom några teatrar så att folket kan samlas och beskåda paraden. Avsluta uppe på Kapitolium.

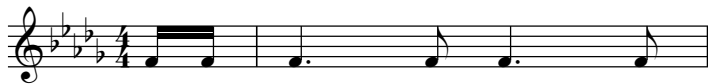
IV Under paraden får ni gärna visa upp era krigsbyten samt krigsfångar. Klä fångarna i deras egna nationaldräkter för att visa vilka länder ni erövat. Ta också med exotiska djur.

V Offra två vita oxar till Jupiter. Fira triumfatorns seger genom olika folknöjen, i danser, skådespel och lekar, exempelvis Gesta med Vesta.

Regler för Gesta med Vesta:

- Gissa så mycket du kan
- Applådera åt artisternas ansträngningar
- Skratta med i de förinspelade skrattljuden
- Om du råkar ha en visselpipa, maracas eller dylikt med dig, använd den gärna för att skapa spänning

II

Hen - nes brott ska lag - en

straf - fa. Hennes brott har bragt oss

him - lens hat. Hennes död ska nåd för

skaf - fa åt vår o - ros - tyng - da

stat.

DÖD

I

valfri oktav:

Re - na kvin - na, Ves - tas präst -
in - na, flä - ta nu lag - ern, flä - ta den
he - li - ga lagern i hans här - me - dan -
sång - en upp till him - len när,
med - an hans namn till him - len när,
me - dan hans namn till
him - len när.

VATTEN

**XI DU SKA ALDRIG GLÖMMA ATT
PONTIFEX MAXIMUS SER OCH HÖR ALLT**

**XII SÅLEDES SKA DU ALDRIG GLÖMMA ATT
GUDARNA SER OCH HÖR ALLT**

XIII DU SKA SJUNGA NÄR DU FÅR TECKEN

XIV DU SKA STÅ UPP NÄR DU FÅR TECKEN

XV DU SKA APPLÅDERA NÄR DU FÅR TECKEN

XVI DU SKA LE NÄR DU FÅR TECKEN

**XVII DU SKA SITTA KVAR PÅ DIN PLATS I
STÖRSTA MÖJLIGA MÅN**

XVIII DU SKA INTE PROTESTERA

XIX DU SKA INTE IFRÅGASÄTTA

XX DU SKA INTE GÖRA UPPROR

ELD

**VÄLKOMMEN TILL ROM
ROMS LAGAR LYDER HÄR
ROMS LAGAR LYDER:**

I ATT FRUKTA GUDARNA ÄR ATT DYRKA ROM

II DU SKA INTE TROTTSA DITT ÖDE

III DU SKA INTE TROTTSA GUDARNA

IV VESTAS ELD FÅR ALDRIG SLOCKNA

**V OM VESTAS ELD SLOCKNAR VÄNTAR DÖD OCH
KATASTROF**

**VI OM VESTAS ELD SLOCKNAR ÄR DET UTE MED
OSS ALLA**

**VII EN PENETRERAD VESTAL ÄR ETT PENETRERAT
ROM**

VIII EN OREN VESTAL ÄR ETT ORENT ROM

**IX ETT PENETRERAT OCH ORENT ROM ÄR ETT
FALLET ROM**

**X DU SKA ALDRIG GLÖMMA ATT PONTIFEX
MAXIMUS ÄR GUDARNAS FÖRLÄNGDA ARM**

LEX LIBRI

